

УДК 801. 378.147.016:811.161.2'373.46

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ПРИНЦИПИ УКЛАДАННЯ З УРАХУВАННЯМ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ

Оксана Туркевич

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001 Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: turkevych@gmail.com*

Досліджено кількісні і якісні параметри лексичного мінімуму для навчання іноземців української мови. На основі опису досвіду польської навчальної лексикографії, зокрема встановлення принципів виділення і відбору лексичної основи, запропоновано засади і етапи створення лексичного мінімуму з української мови як іноземної.

Ключові слова: лексичний мінімум, словник-мінімум, польська мова як іноземна, українська мова як іноземна.

Вивчення лексики є основою формування мовної компетентності і відповідно запланованого рівня володіння українською мовою як іноземною. Процес навчання лексики можна умовно поділити на два етапи: перший – опрацювання лексики з метою виокремлення тієї частини, яка стане навчальним матеріалом, і другий етап – розроблення безпосередніх способів навчання лексики.

Другій стадії присвячено увагу в українській лінгводидактиці, зокрема описано способи семантизації [6], засвоєння лексики на основі текстів [8; 9]. Перший етап, який ґрунтується на виокремленні лексичної основи, яка повинна стати об'єктом безпосереднього вивчення чи підґрунтям для різноманітних навчальних праць, передусім підручників, а також матеріалів, потрібних для складання іспиту, зокрема з метою отримання сертифіката, майже не опрацьований у методиці викладання української мови як іноземної (далі – УМІ), тому і великою є актуальність його дослідження.

Окремі праці пропонують переліки, списки, групи лексем, які автори рекомендують для навчання іноземців української мови на різних етапах. Наприклад, словник-мінімум української мови [4], лексичний мінімум української і російської мов як іноземних [2], а також, наприклад, стандарт викладання української мови як іноземної [7], який в контексті опису змісту мовної компетенції містить пропозиції вивчення тем й окремих лексем. Частково проблеми укладання словників-мінімумів розглядали Джонг Йонгджу [1], Зіновій Партико [3], Валентина Перебийніс, Тетяна Бобкова [5]. Різноманітне дослідження етапу опрацювання лексичного фонду з метою подальшого його використання в дидактичних цілях є новим напрямом в українській лінгводидактиці.

Метою розвідки є виокремити критерії створення лексичного мінімуму, який може стати основою навчального словника-мінімуму. Викладачам такий словник потрібний в уніфікуванні принципів навчання і тестування лексичних знань, у створенні

якісних навчальних матеріалів, тестових баз. Студентові такий словник допоможе ефективно і поступово сформувати лексичну компетентність.

На наш погляд, цінним джерелом для аналізу є огляд аналогічних матеріалів в європейських мовах, зокрема в польській як іноземній, тому в дослідженні основну увагу зосередимо на описі і аналізі того, що вже стало надбанням польської глотидактики.

Лексичним мінімумом вважаємо перелік лексем, які потрібно засвоїти протягом визначеного часу для того, щоб сформувати лексичну компетентність і розвинути відповідний рівень володіння іноземною мовою. Кількість лексем встановлюють зважаючи на тип мови, умови навчання, а також можливості студентів засвоїти ці одиниці протягом відповідного часу. Знання слів із лексичного мінімуму дає змогу студентам використовувати мову як засіб спілкування у відповідних ситуаціях і забезпечує досягнення комунікативної мети на визначеному етапі.

У польській глотидактиці лексичну основу, потрібну для навчання польської мови як іноземної, почали створювати з 80-х років ХХ століття. Передусім усі дослідження мали статистичне спрямування, тобто завданням було виокремити найчастотнішу лексику на різнотипному матеріалі. Першою ґрунтовною працею можна вважати частотний словник, який уклали під керівництвом Софії Куржowej (Zofii Kurzowej) [12].

Найчастотнішу лексику польської мови згрупували у межах трьох списків: лексичний мінімум з 1600 слів (лексика з рангом частотності >500), елементарна лексика – 1300 слів (лексика з рангом частотності >1000), основна (базова) лексика – 1700 слів (лексика з рангом частотності >1500). До складу таких списків увійшли всі традиційно виділювані частини мови. Списки цих найчастотніших слів «укладені в дев'яностих роках ХХ століття були першою і дотепер єдиною спробою пристосування статистично-частотних наукових даних до навчання польської як іноземної» [16 : 175].

Анна Серетни, детально описуючи історію створення списків найчастотніших лексем, вказує, що вони „повинні були стати джерелом для викладачів, що організують навчальний процес із польської як іноземної, для авторів навчальних матеріалів. Проте на їх основі уклали лише лексикографічні праці, зокрема навчальні словники (*Słownik minimum języka polskiego Z. Kurzowej i H. Zgólkowej, Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego Z. Kurzowej, Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej H. Zgólkowej, Słownik minimum języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej H. Zgólkowej*) [16 : 175].

З огляду на таку ситуацію, висновком для української лінгводидактики повинно стати те, що лексичний мінімум – це важливе джерело навчального словника, проте не тільки. Мета лексичного мінімуму – уніфікувати вивчення лексики, наприклад, на початковому етапі, що матиме позитивний вплив на навчальний процес, проте також впливатиме на якісне визначення рівня володіння українською як іноземною, наприклад, на відповідному іспиті.

Якісний склад лексичного мінімуму – основоположний параметр, проте повинен узгодитися з іншим, не менш важливим критерієм, – кількісним. Тобто важливо дати відповідь на питання: яку кількість лексем повинен засвоювати студент на кожному з етапів навчання?

Анна Серетни, беручи до уваги дослідження Володимира Мартинюка (Wladimir Martyniuk) і Джеймса Мілтона, (James Milton) наводить конкретні цифри в контексті

польської мови: на рівні A1 – A2 студент повинен засвоїти близько 2000 слів, на рівні B1 – близько 3500 слів, на рівні B2 – 5000 слів [8 : 177].

Такі висновки є дуже важливою інформацією, проте варто згадати, що вони узагальнено відображають кількісний підхід, і в кожній мові можуть варіювати. Відомо, що Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти [18] не подають конкретної кількості лексем, потрібних для вивчення відповідно до рівнів.

У європейському контексті методику встановлення кількості лексем для навчання мови як іноземної запропонував Джеймс Мілтон [15]. На його думку, існує пряма взаємозалежність між якістю корпусу і лексемами, які виділяють на його основі, що є загальнозрозумілим фактом, проте підтвердженим відповідним дослідженням, яке показало, що тип і специфіка мови безпосередньо впливають на кількість найчастотніших слів. Проте насправді питання кількості слів, необхідних для вивчення – дидактичне «рішення», а точне число лексем, якими повинен володіти студент на кожному етапі, дають змогу встановити і виміряти тільки спеціально укладені тести. Лінгводидакти на основі певних експериментальних досліджень повинні визначити, що потрібно виміряти і це, своєю чергою, впливатиме на окреслення кількісних параметрів добору лексем. З одного боку, це можна трактувати як суб'єктивний критерій, проте, з іншого боку, тільки на основі певної „згоди”, умовно усталеної на основі досліджень, присвячених мовним тестам, частотним спискам і врахуванням параметрів володіння лексикою, які, наприклад, пропонують Загальноєвропейські рекомендації [18], є можливим встановити кількісну градацію лексем на відповідних етапах.

Узагальнення, які зробив Джеймс Мілтон у праці «Розвиток обсягу лексичних знань на основі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Спільна основа для укладання програм, навчальних планів, іспитів і підручників у Європі» (The development of vocabulary breadth across the CEFR levels. A common basis for the elaboration of language syllabuses, curriculum guidelines, examinations, and textbooks across Europe), завдяки експерименту – порівняння кількох мов, підтверджують поширену в європейських лінгводидактиках ідею про кількість слів, якою повинен володіти іноземний студент з тією метою, щоб зробити перехід до наступного рівня (підкреслення О.Т.). «2000 слів із 5000 найчастотніших можуть бути потрібними, щоб досягнути рівня A2. Приблизно 3000 із найчастотніших 5000 потрібні, щоб минути початковий етап (A1 – A2) і досягнути «певний рівень незалежності», тобто бути на рівні B1. Студент досягне високого рівня (C1 – C2) якщо буде цілком розпізнавати 5000 найчастотніших слів» [15 : 227-229].

Уточнюємо, що це узагальнені висновки, а тестові дослідження Джеймса Мілтона у трьох європейських мовах демонструють, що кількість лексем у кожній із досліджуваних мов: французькій, грецькій і англійській варіює, але науковець не вказує конкретних меж [15 : 227-229]. І очевидно, що наповнення лексичного мінімуму відрізняється.

Вищезазначена кількість слів (2000 – коли студент володіє мовою на рівні A1, 3000 – на рівні A2, на рівні B1 – B2 – студент повинен знати від 3000 до 5000 слів (бачимо більш розмиті межі), на рівні C1 студент знає понад 5000 слів (із кожним вищим рівнем число слів закономірно збільшується і разом із тим стають менш виразними межі їх встановлення) повинна стати основою і для лексичного мінімуму, призначеного для навчання іноземців української мови. Поки не здійснено дослідження в українській лінгводидактиці, вищенаведені загальні дані є актуальними в українському контексті, а

більш ґрунтовні розвідки, які встановлять детальну кількість лексем на кожному із рівнів володіння мовою, є перспективою у методиці викладання УМІ.

Дослідження кількісних характеристик лексичного складу зробила Анна Серетни у праці «Лексична компетенція студентів польської мови як іноземної в контексті кількісних досліджень» [16]. Експеримент з іноземними студентами мав на меті виявити відповідність лексичних знань студентів очікуваним вимогам, сформованим, своєю чергою, на основі засад вивчення найчастотніших лексем. На основі результатів, які було отримано з анкет, які заповнили студенти, розв'язуючи запропоновані тести, вдалося виявити, як багато слів, які належать до перших трьох рівнів найчастотнішої лексики, знають студенти і якою є динаміка зростання лексичних знань у межах переходу до наступних рівнів володіння мовою.

Виявилося, що студенти на нижчих рівнях (A1, A2) мають великі розбіжності у знанні лексики, що можна обґрунтувати використанням різних посібників, які мають подібно упорядкований граматичний матеріал, але дуже різний лексичний зміст. У багатьох посібниках запропоновано тематичний принцип подання лексики, який як виявило дослідження, не є ефективним: «відомо, що лексика тематична не є часто вживаною» [16 : 290]. Авторка зробила висновки, що лише студенти на рівні B2 володіють орієнтовно однаковими знаннями лексики, що може бути результатом того, що вони використовують у процесі навчання вже оригінальні тексти.

Крім правильного поглиблення знань лексичної основи (якісний підхід), важливо було побачити динаміку їх зростання (кількісний підхід). І в цьому контексті дослідження показали, що у студентів, які вивчають польську мову як іноземну така динаміка не відповідає загальноприйнятим вимогам, особливо, коли стосується лексичного мінімуму на початковому етапі [16 : 290].

Із розвідки Анни Серетни можемо зробити висновок щодо тематичного подання лексики, оскільки цей принцип презентації слів дуже активно втілюється в навчальних виданнях з УМІ. Це зрозуміло з огляду на те, що немає єдиного лексичного мінімуму. Проте, як показує польський досвід, тематичний критерій відбору лексем не завжди позитивно впливає на формування лексичних знань студента, зокрема на початковому етапі.

Досвід глотодидактів щодо встановлення меж лексичних мінімумів відображає етапи дослідження цього питання в динаміці, що теж може стати корисним методиці викладання УМІ. І очевидно, що подібні дослідження з іноземними студентами, які вивчають УМІ, мали би велику дидактичну користь.

На сучасному етапі польської глотодидактики назрілою стала потреба удосконалення, а також внутрішнього упорядкування лексем, що становили лексичний мінімум. Із цією метою списки видозмінили з найновішим урахуванням „частотних досліджень, які зробили працівники Інституту основ інформатики Польської академії наук на основі корпусу польської мови (критерій частотності), Основного словника польської мови з охопленням польської граматики Г. Жгулкової (Halina Zgółkowa «Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej») [20], 2008 (критерій частотності), Словника-мінімуму польської мови (Halina Zgółkowa «Słownik minimum języka polskiego z **zarysem gramatyki** polskiej») [22], 2009, (критерій частотності і потреб), тематичних списків Софії Цигал-Крупи (Zofia Cygal-Krupa «Słownictwo tematyczne języka polskiego. Zbiór wyrazów w układzie rangowym, alfabetycznym i tematycznym») [11], 1986, (критерій потреб). Крім цього врахували критерій

«стилістичної нейтральності слів, і така процедура уможливила також включення нових слів (смс, банкомат, інтернет)» [16].

Лінгводидакти також зрозуміли, що актуальності набуло питання внутрішнього упорядкування усього лексичного матеріалу. І тому було важливо врахувати важливість граматичних функцій слів, здатність творення дериватів тощо. Наприклад, видові пари дієслів (купувати – купити), відприкметникові прислівники (гарний – гарно), віддієслівні іменники (малювати – малювання) з методичного погляду студенти повинні опановувати одночасно, проте вони належать до різних рангів частотності [16 : 177].

Лексичний матеріал, відібраний за критерієм частотності і впорядкований з навчальною метою додатково потребував удосконалення з огляду на потребу вимірювання (підкреслення наше – О.Т.) лексичної компетентності на кожному з етапів. Зважаючи на велику необхідність цього, Анна Серетни запропонувала створювати *grona wyrazowe* (лексичні грона, лексичні гнізда), які складаються із базового слова – кореня, разом із формами закінчень (флексіями), якщо слово змінюється за відмінками; до грона також належать спільнокореневі слова з системою флексій. Більшість грон (і форми, і похідні слова) не є постійними і змінюються відповідно до рівня граматичних знань, який очікують від студентів (чи вимагають) на відповідному етапі навчання.

Анні Серетни вдалося упорядкувати матеріал із частотних списків за допомогою техніки „лексичних грон”. Більшість таких грон дослідниця сформулировала із врахуванням граматичного змісту програм навчання і екзаменаційних вимог Державної комісії визначення рівня знань із польської мови як іноземної. Наприклад, до рівня А 1 увійшли іменники з відмінковими закінченнями у формі однини у відмінках: називному, родовому, знахідному, орудному, місцевому, а у множині форми іменників жіночого і середнього роду, орудного і місцевого відмінків, назви деяких національностей, утворені від назв країн [16 : 183].

Для української лінгводидактики такий принцип беззаперечно буде корисним, бо українська мова, по-перше, є флективною, по-друге, лексеми мають високий словотвірний потенціал. Проте для застосування вищезазначеного підходу необхідно мати сформовані граматичні вимоги до кожного з рівнів.

На наш погляд, підхід, який застосувала Анна Серетни, наближає лексичний мінімум до мовного мінімуму, якщо останній розуміти як «оптимальний комплекс мовних одиниць, відібраних з дидактичною метою на основі визначених принципів з урахуванням конкретної мети» [17 : 89].

Зрозуміло, що для викладання української мови як іноземної відбір одиниць для мовного мінімуму є основоположним завданням, а взаємозалежність лексичного і граматичного матеріалу базована на меті навчання і встановлена відповідно до рівнів володіння мовою повинна стати підґрунтям навчання.

Формування так званих лексичних грон упорядковує навчальний матеріал, позитивно впливає на якість тестування мовних знань.

Такий принцип також впливає на ефективність відбору слів безпосередньо для лексичного мінімуму, адже вирішує багато практичних питань, пов'язаних із залученням/незалученням конкретної лексеми чи її однокореневих похідних одиниць до відповідного списку. Однозначно вищеописана методика структурування лексичного матеріалу буде корисною і для української практики.

Приклади вже укладених словників-мінімумів, які вживають для навчання польської мови як іноземної, демонструють загальну тенденцію використання

статистичного принципу і додаткових критеріїв виокремлення лексичного мінімуму. Пропозиції Галини Жгулкової базовані на тому, що значна кількість слів до словника-мінімуму може бути вибрана лише статистичним методом, одночасно доповнені міркуваннями про те, що відібрані за критерієм частотності лексеми варто упорядковувати, додатково опрацьовувати [19 : 57]. На думку дослідниці, найперше варто виявити прогалини і доповнити реєстр. Приклади: якщо є всі пори року – а немає слова осінь, потрібно додати цю лексему; частотний список із восьми назв їжі треба розширити; тільки п'ять лексем на позначення назв одягу також необхідно доповнити тощо.

Галина Жгулкова бере за основу дослідження Данути Буглер (Danuta Buttler) і підтримує її погляд на те, що «прихильники статистичного методу вважають, що в укладанні лексичного мінімуму треба, крім частотних даних, використати додаткові критерії, які вимагають міркувань особи, яка створює список» [10], а саме:

- 1) уникати слів, які мають стилістичне забарвлення;
- 2) залучати слова важливі з соціолінгвістичного погляду;
- 3) не вживати складних слів;
- 4) добирати тільки однозначні слова, а не омоніми;
- 5) усувати дублети і синоніми;
- 6) включати слова, які мають прозору структуру;
- 7) залучати слова, які найбільш комунікативно потрібні.

Деякі критерії, на наш погляд, занадто суб'єктивні, наприклад, як встановити, яке слово важливе із соціолінгвістичного погляду. Окремих порад не вдасться дотриматись в українському контексті, наприклад, вважаємо, що не можливо відкинути всі омоніми і навіть синоніми.

Незважаючи на певний рівень суб'єктивності, втілення зазначених критеріїв відбулося в конкретних авторитетних словниках польської навчальної лексикографії, зокрема у Словнику-мінімумі польської мови, укладачем якого є вже згадувана Галина Жгулкова [22]. Традиційно перше джерело словника – списки найчастотніших слів різних стилів і жанрів польської мови (популярно-наукові тексти, новини преси, публіцистика, художня проза, драма, усне мовлення, лексика дітей дошкільного віку, лексика сучасної польської поезії, лексика польських рок-текстів). Із таких списків виокремлено 500 найчастіше вживаних слів. Їх порівняли і побачили, що більшість слів функціонує в кожному з цих стилів. Цей основний зріз, відібраний за критерієм частотності, треба було доповнити на основі «життєвих потреб». У такий спосіб перелік слів доповнювали трьома способами. 1. Знаходили лексичні прогалини (*luki słownikowe*) і заповнювали їх. Наприклад, якщо в частотному переліку були назви 11 місяців, то додали ще 12. 2. Заповнювали прогалини у межах так званого тематичного поля. Це вимагало залучення інтуїції, лексикографічного і методичного досвіду, так, щоби, наприклад, тематичну групу слів назв одягу доповнити назвами, яких бракує – назвами одягу і їх частин, необхідними для тих, хто вивчає мову. 3. Актуалізували (оновлювали лексичний склад), що змушувало вмщати у списки загальноживаних слів й інші лексеми, що з'явилися і активно функціонують у сучасній мові (інтернет, смс, e-mail, блог) або додавати найновіші значення слів, які виникли замість «старих» слів (наприклад, адреса (у розумінні електронна адреса, миша у розумінні частина комп'ютера). Траплялися також випадки, коли вилучали лексичні елементи, які вийшли з ужитку (наприклад, у польській мові вживають *polisjant* замість *milicjant*). У такий спосіб отримали 2144 слів і

до них створили словникові статті. Для зручності користування також уклали індекс слів – тобто тематично погруповані слова, які також поділили за частиномовною належністю і це все уклали за алфавітом. Цікавим фактом є те, що у словнику як додаток навели найактивніші комунікативні фрази, 155 прислів'їв, до лексичного складу яких входять слова із частотного переліку, список суфіксів і префіксів, за допомогою яких творять нові слова [22].

Модель такої праці може послужити українській навчальній лексикографії в умовах відсутності корпусних досліджень (хоча як показує світовий досвід навіть корпус з сотні мільйонів текстів не завжди дасть результати, які будуть абсолютно придатні для навчання мови студентів, бо все залежить від якості текстів, які увійшли в корпус). Виділення спільного ядра на основі різних частотних списків української мови може показати непогані результати, а наступні кроки їх опрацювання, які запропонувала Галина Жгулкова, можуть допомогти створити лексичний мінімум.

Вищезгаданий словник має продовження – «Основний словник польської мови з охопленням граматики» Галини Жгулкової [20]. Він призначений для середнього рівня і має ті самі принципи укладання, тільки вже відібрано 5720 найчастотніших слів. Тобто спостерігаємо принцип поступовості, який втілюється у створенні своєрідної серії словників для різних етапів. На наш погляд, такий підхід позитивно впливає на навчання кожної мови як іноземної, не винятком стане й українська.

Прикладом ще одного навчального словника є «Ілюстрований основний словник польської мови з індексом понять і їх значень» Софії Кужовей [13], який містить 5000 слів, відібраних на основі частотних словників із рангом частотності >1500. Кількість лексем вказує на те, що словник призначений для середнього етапу навчання. Авторка (беручи до уваги рекомендації Тома Артура [14]) запропонувала перелік 17 тем, з огляду на „потреби, які буде задовольняти словник”: 1) природа і оточення; 2) життя і живі організми; 3) тіло і його функції, здоров'я і хвороба; 4) людина і родина; 5) держава і суспільство; 6) гроші і торгівля; 7) освіта і наука, теорія і практика; 8) робота; 9) будинки і їх облаштування, власність, одяг, миття, прання, прибирання; 10) напої, їжа, отримання їжі, село; 11) культура і цивілізація; 12) думка і розум, комунікація, мова і грамика; 13) відпочинок і спорт; 14) пристрої, матеріали, речовини і їх властивості; 15) рух, подорожі, транспорт; 16) почуття і емоції, стосунки з іншими людьми; 17) поняття загальні і абстрактні [13].

Переплетення двох тенденцій – урахування частотності й тематичного поділу вказує на продовження пошуку найоптимальніших засобів відбору і презентації лексики з навчальною метою.

Висновки, які можемо зробити на основі проаналізованого матеріалу в контексті впливу на українську лінгводидактику багатоаспектні. Насамперед, частотність, встановлена на основі різних джерел і навіть з урахуванням корпусу не дає підстав внести лексичну одиницю до мінімуму. З іншого боку, укладачі всіх мінімумів не могли оминати частотності, як критерію створення мінімуму. Уважаємо також, що поняття частотності слів динамічне з огляду на швидкий інформаційний розвиток сучасного суспільства, тому постійне оновлення частотних списків є актуальним завданням.

Якість частотного словника безпосередньо впливає на навчальний потенціал мінімуму. Але всі дослідники цього питання дійшли висновку, що для створення справді ефективного мінімуму потрібно застосувати й інші критерії. А така характеристика як частотність є лише одним із чинників.

У польській глотидактиці процес починався від статистичного аналізу лексики і доповнювався якісним опрацюванням і доповненням мінімуму, зважаючи на потреби студентів і семантичні прогалини, які демонстрував аналіз мінімуму.

Взявши до уваги польський досвід, можна запропонувати конкретні кроки для створення словника-мінімуму, потрібного для навчання української мови як іноземної.

1. Потрібно визначити скільки лексем української мови повинно увійти до навчального мінімуму, наприклад, для початківців (тут допоможе європейський досвід).

2. Здійснити порівняльний аналіз усіх списків найчастотніших лексем і визначити семантичне ядро – спільну лексику, яка трапляється у всіх працях зазначеного типу.

3. На основі корпусу зі всіх навчальних видань з УМІ для початкового етапу визначити список найчастотніших лексем.

4. Порівняти цей список із семантичним ядром, яке було встановлене на основі мінімумів і знову визначити спільну частину лексики.

5. Проаналізувати отримані результати кількісно і якісно. Як додатковий критерій можна залучити систему визначення частотності слів на основі усіх текстів, що функціонують у мережі інтернет завдяки розширеному пошуку в системі Google, що дасть змогу перевірити, яку частотність має кожне із виявлених слів.

6. Порівнявши всі результати ще раз, проаналізувати отриманий список визначивши, чи потрібно заповнювати прогалини, усувати надлишковість (омоніми, синоніми, варіанти) тощо.

7. На засаді «життєвих потреб студента» і врахуванні різних думок зі всіх доступних праць (передусім стандартів, програм, підручників), Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти і зрештою досвіду викладання УМІ можна окреслити теми, на яких ґрунтуються інтенції іноземного студента, ситуації в яких він використовуватиме мову, а також всі інші характеристики, максимально пов'язані з мотивацією і метою.

8. Враховуючи методику побудови лексичних грон із врахуванням граматичних вказівок для початкового етапу навчання УМІ запропонувати лексичний мінімум для початкового етапу.

Замість пункту № 2 за умови отримання доступу до корпусу української мови можна зробити аналогічні дослідження, тобто визначити список найчастотніших лексем.

Різноманітні експериментальні дослідження, проведені у групах іноземних студентів, продемонструють об'єктивність такого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Джонг Йонгджу*. Один погляд на словник-мінімум: чи є обов'язковим обмеження кількості реєстрових слів у словнику іноземної мови для студентів-початківців? / Джонг Йонгджу // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика : зб. наук. пр. – К. : Київський університет, 2010. – Вип. 21. – С. 48–54.
2. Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців / Укл. Н.Ф. Зайченко, С.А. Воробйова. – К. : ІСДО, 1995. – 200 с.
3. *Партико З.* Особливості укладання й сфери застосування словника-мінімуму української мови для студентів-іноземців [Електронний ресурс] / Зіновій Партико. – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1477>
4. *Партико З.* Словник-мінімум української мови / З.В. Партико; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К. : Ін-т журналістики, 2004. – 79 с.

5. *Перебийніс В. І.* Типологія навчальних словників / В. І. Перебийніс, Т. В. Бобкова // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2008. – № 38. – С. 81–84.
6. *Процик І.* Презентація нової лексики в лінгводидактиці для чужоземців / І. Процик // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 24–30.
7. Стандарт з української мови як іноземної (початковий рівень А 1). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.06.2014, № 750) [Електронний ресурс] / Укл. Н. С. Ніколаєва, Н. О. Бондарєва, А. А. Дем'янюк, М. В. Шевченко, В.В. Овдіюк, М. Ю. Якубовська. – 23 с. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/>
8. *Туркевич О.* Вивчення лексики української мови на текстовій основі у процесі навчання української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 201–204.
9. *Шевченко М.* Розмовна лексика в публіцистичному мовленні та її місце у викладанні української мови як іноземної / Мирослава Шевченко // Українська мова у світі : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, [8–9 листопада 2012 року]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 320–328.
10. *Buttler D.* Dobór wyrazów do słownika-minimum języka polskiego / Danuta Buttler // Poradnik Językowy. – 1977. – № 6. – S. 253–262.
11. *Cygal-Krupa Zofia.* Słownictwo tematyczne języka polskiego. Zbiór wyrazów w układzie rangowym, alfabetycznym i tematycznym / Zofia Cygal-Krupa. – Kraków: Nakł. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1986. – 336 s.
12. *Язык польски jako obcy.* Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny : zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekspertów MEN / pod red. W. Miodunki. – Kraków : Nakł. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1992. – 306 s.
13. *Kurzowa Zofia.* Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego wraz z indeksem pojęciowym wyrazów i ich znaczeń / Zofia Kurzowa. – Kraków: Universitas, 2011. – 560 s.
14. *McArthur Tom.* Longman Lexicon of Contemporary English / Tom McArthur. – Longman, 1981. – 910 p.
15. *Milton J.* The development of vocabulary breadth across the CEFR levels. A common basis for the elaboration of language syllabuses, curriculum guidelines, examinations, and textbooks across Europe [Електронний ресурс] / James Milton. – 2010. – Режим доступу: <http://eurosla.org/monographs/EM01/211-232Milton.pdf>
16. *Seretny Anna.* Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego jako obcego w świetle badań ilościowych / Anna Seretny. – Kraków, Wydawnictwo UJ 2001. – 346 s.
17. *Siemianowska U.* Terminologia glottodydaktyczna języka polskiego i rosyjskiego. Wybrane zagadnienia / Urszula Siemianowska. – Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1994. – 122 s.
18. *The Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment.* – Cambridge University Press. 2001. – 260 p.
19. *Zgółkowa H.* Dobór słownictwa do nauczania języka polskiego jako obcego / Halina Zgółkowa // *Язык польски jako obcy.* Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny pod red. W. Miodunki. – Kraków : UJ, 1992. – S. 37-104.
20. *Zgółkowa Halina.* Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej / Halina Zgółkowa. – Poznań: Wyd. Naukowe UAM, 2008. – 853 s.
21. *Zgółkowa Halina.* Słownik minimum języka polskiego / Halina Zgółkowa, Zofia Kurzowa. – Poznań: Kantor Wydawniczy SAWW, 1992. – 215 s.
22. *Zgółkowa Halina.* Słownik minimum języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej / Halina Zgółkowa. – Poznań: Wydawnictwo Kurpisz, 2009. – 362 s.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2015

доопрацьована 24.02.2015

прийнята до друку 23.03.2015

BASIC VOCABULARY FOR TEACHING UKRAINIAN AS FOREIGN LANGUAGE: PRINCIPLES OF CREATION ON THE BASIS OF POLISH EXPERIENCE IN THE DIDACTICAL DICTIONARY CREATION

Oksana Turkevych

*Lviv Ivan Franko National University,
Department of Applied Linguistics,
1 Universitetska St., room 233, 79000 Lviv, Ukraine
phone.: (032) 239 43 55,
e-mail: turkevych@gmail.com*

The quantitative and qualitative parameters of the lexical minimum for teaching foreigners the Ukrainian language have been examined. The principles and stages of the lexical minimum of Ukrainian as foreign creation have been proposed, being grounded on the description of the Polish educational lexicography, especially on the ascertainment of the extraction and selection of the lexical basis.

The comprehension of the lexical minimum as of the list of the lexemes, needed to be mastered during the prescribed time for the sake of forming the lexical competence and developing the corresponding level of the foreign language knowledge, has been proposed.

In the Polish glottodidactics the process has been started from the statistical analysis of the vocabulary and has been complemented with the qualitative processing and complementing of the lexical minimum, regarding the students' needs and the semantic gaps, demonstrated by the lexical minimum analysis. Having taken into consideration the Polish experience, the specific steps have been proposed for the creation of the needed for teaching Ukrainian as foreign dictionary-minimum.

1. The quantity of the Ukrainian language lexemes, which have to be involved to the learner's minimum, for example, for the beginners, must be defined (here the European experience should help).

2. The comparative analysis of all the lists of the most frequently-uttered lexemes must be conducted. Furthermore, the semantic core, which represents the joint vocabulary, which occurs in all the works of the designated type, must be defined.

3. The list of the most frequently-uttered lexemes must be defined on the basis of the body of all the educational publications from UAF (Ukrainian as foreign) for the beginning stage.

4. Compare this list to the semantic core, which has been established on the basis of the lexical minimum and newly define the joint part of the vocabulary.

5. Analyze the received results both: quantitatively and qualitatively. The system of the words' utterance frequency, based on the body of all the texts that function in the Internet, may be applied as an additional criterion. Hence, owing to the expanded search available in the search machine Google, an opportunity of check the utterance frequency of every defined word becomes feasible. Under the condition of the Ukrainian language framework access availability, the utterance-frequency list of the lexemes must be created and taken as a basis.

6. Having compared all the results anew, the received list must be analyzed in order to define whether the gaps need to be filled, and whether the excessiveness (homonyms, synonyms, derivatives, etc.) must be eliminated.

7. Pursuing the "vital needs of the students" and the consideration of various points of view on all the available works (first of all the standards, programs, textbooks), All-European recommendations on the language education and eventually the experience of teaching Ukrainian as foreign, the topics that lexically base the foreign student's intentions, and the situations in which he or she will utter language, and also all the other characteristics, related to the motivation and aim to the most, can be defined.

8. Considering the technique for constructing the lexical clusters, taking into consideration the grammatical directions for the beginning stage of teaching UAF (Ukrainian as foreign), the lexical minimum for the beginning stage can be proposed.

Key words: basic vocabulary, learner's dictionary, Polish as a foreign language, Ukrainian as a foreign language.